

A felszabadulás megyei „naplója”

Csanádpalotától Pusztaszerig

1945. április 4-én 193 nappos, súlyos véraldozatokat követelő harcok után a szovjet hadsereg befejezte hazánk felszabadítását. A felszabadítás a mi országgrészünkön kezdődött.

1944. szeptember 23. Az Ukrán Front 53. hadseregének 57. lövész hadteste és a 18. harcoksi hadtest felderítő osztaga Birjuhov hadnagy parancsnoksága alatt e napon a reggeli órákban magyar földre lépett Battyány délekeleti szélén fekvő erdőcske területére, de a községbe nem hatolt be. Este kihirdették az általános mozgósítást.

Szeptember 24. A 2. Ukrán Front csapatai délelőtt fél 11 órakor elfoglalták Csanádpalotát és a községtől 2 km-re nyugatra fekvő Nagylak vasútállomásig terjedő vonalat érték el. Fölzabadt Nagylak, Kőrösmező és Földvár.

A délutáni órákban az orosz katonák Hódmezővásárhely, Tanya 227/A szám alatt bukkantak fel.

Szeptember 25. Az Ukrán Front csapatai ellenlökés érte, ezért a hadosztály Csanádpalotáról ideiglenesen kivonta erőit.

Kora délutáni órákban a 203. hadosztály egyik ezredje felszabadította Elek községét.

A 18. harcoksi hadtest osztagai az esti órákban Kevermes szabadtáborát fel.

Ezen a napon felszabadult még Magyarcsanak, Apátfalva és Köveg község.

Szeptember 26. A szovjet csapatok megújították támadásukat és Csanádpalotával együtt Makót, Dombegyházát, Mezőhegyest, Mezőkövesdöt is felszabadították és bevonultak Battyányra is.

Makót, Földvár irányából a kora reggeli órákban foglalták el a szovjet katonák a Maros-hídat 26-ára virradó éjjel robbantották fel a visszavonuló magyar egységeket.

Szeptember 27. A szovjet csapatok egységei megközelítették Pitvaros határát.

A községben tartózkodó csendőrs és katonaság elmenekült.

Pitvaros község templom-tornyára fehér zászlót tűztek ki.

A német–magyar repülőket Makót és Nagylakot bombázták.

Szeptember 28. 9 óra tájban Csanádpalota felől egy szovjet felderítő páncélos harcoksi haladt át Pitvaroson, majd Ambrózfalva, Nagymajláth (most Nagyer) községeken keresztül Tótkomló Búzátér sarkáig ment. A Pitvaroson tartózkodó szakasznyi magyar katonaság Mezőhegyes irányába menekült.

Szeptember 29. Magyar katonaság foglalta el Pitvarost.

Pitvarost és a makói Landesmann-malom közelet német–magyar repülőket bombázták.

A szovjet csapatok a falu széléig húzódtak előre.

Szeptember 30. Reggel három órakor néhány ágyú-lövés után a szovjet katonák házról-házra vonultak előre, mind az öt hosszú utcán végig. Öt óra volt amikor elfoglalták Pitvarost.

Magyar csapatok a délutáni órákban német repülőket segítségével a községből visszaszorították a szovjet katonákat.

Október 6. Hajnalban a Nagy-Alföldön a hadtörténelem egyik jelentős hadművelete, a „Debreceni csata” kezdődött. Ezen a napon a szovjet csapatok felszabadították Sarkadot, Békéscsábát, Orosházát, Békést, Mezőberényt, Ambrózfalvát, Nagyer, Pitvarost és még több mint 300 magyarországi helységet.

A 2. Ukrán Front 53. hadserege és a 18. harcoksi hadtest folytatta támadásait a volt Csanád és Csongrád megyékben.

Október 7. Nagyménfőcsanak, Derekegyháza, Fábiansébet, Eperjes, Árpádhalm, Cserebőkeny felszabadulása.

Október 8. A szovjet hadsereg csapatai hajnalban érték Hódmezővásárhelyt.

A déli órákban robbantották fel a Szent–Csongrád közötti tiszai vashidat. Szentest délután fél háromkor szabadították fel.

Felszabadult Mezőtúr, Magyartés, Szegvár, Mindszent, Székutás, Maroslele, Csanádalmi, Deszk és Algyő.

Szovjet csapatok a Csongrád városhoz tartozó Mámai-erőn birtokba vették a tiszai komjáratot.

E napon a Tiszán a csanyteleki hajóállomáson keltek át a szovjet katonák.

A 799. lövészrezd az algyői híd túlsó oldalán Sártonál foglalt állást.

Október 9. Kübekháza, Szőreg, Újszentiván, Ferencszállás, Kiszombor, Klárafalva, Csanytelek, Tömörkény, Felgyő felszabadulása.

A 2. Ukrán Front 795. lövészrezde átkelt a Tiszán, elfoglalta az algyői állomást és biztosította a 767. lövészrezdet, mely Tápé térségében harcok árán előretörve elfoglalta Szeged északkeleti szélét.

Hódmezővásárhelyen a malmok és a Harisnyagyár megkezdte termelőmunkáját. A szegedi közúti hidat este a visszavonuló magyar alakulatok fölrobbantották. A szovjet egységek a Boszorkányszigettel szemben csónakon keltek át a fel-foglalták Gyálárétet, ékeik pedig Kiskundorozsmaig vonultak előre.

Október 10. Szovjet alakulatok — Makó felől — a hajnali órákban Újszegedet foglalták el.

Gyálárét felől Szegedhez közeledve az előőrsök este Alsóvárosban foglalták el harcállásait. Aznap éjjel nyomultak a városba.

A 297. lövész hadosztály ezrede átkelt a Tiszán és kelet felől betört Kecskemétre.

Október 11. Hajnalban a szovjet csapatok ellenállás nélkül elfoglalták Szeged várost, felszabadult Röske és Kiskundorozsma.

Október 12. Felszabadult Csongrád, Ásotthalom, Forráskút, Sövényháza, Tápé, Tiszasziget, Bokros.

Október 13. Baks és Domaszék.

Október 14. Mórahalom, Sándorfalva és Zákányszék.

Október 15. Balástya és Szatmár.

Az újszegedi kendergyárban az üzem dolgozói megkezdtek a munkát.

Délben (vasárnap) a rádióban elhangzott Horthy kormányzó „szózat”. Fegyverszünetet kért.

Október 16. Felszabadult Kistelek és Zombó.

Október 17. Bördány.

Október 18. Szegeden a városi Színházban tartották az első szabad nagygyűlést. A kommunisták kezdeményezésére a szabad szakszervezetek hívták össze a gyűlés szónoka Vas Zoltán volt.

Október 19. Nyolcnapos elkeseredett harc után a 2. Ukrán hadsereg csapatai felszabadították Debrecen.

Makón beindult a tanítás.

Október 20. Felszabadult Üllés és Pusztamérges.

A KISZ Szegeden a Kálvin téri partházban megtartotta alakuló ülését.

Október 23. Felszabadult Ruza.

Október 24. Dóc és Öttömös.

Erdei Ferenc és Erdei Sándor a fronton át Szegedre érkezett.

Október 27. Csengele és Pusztaszer felszabadulásával felszabadult Csongrád megye egész területe.

Komoly Pál

„Képtelen képregény” és egyebek

Arrabal-bemutató előtt a Kísszínházban

Magyarországi premier lesz holnap, pénteken este 7 órakor a Kísszínházban: Fernando Arrabal *Az orángután megnyitása* című „képtelen komédiáját” mutatja be a Szegedi Nemzeti Színház. Bodólay Géza rendezésében.

— Képtelen komédiánkat három képen játsszuk — mondja a rendező. — A szerző világhírű spanyol-francia drámaíró, Ionesco és Beckett mellett az abszurd dráma legjelentősebb huszadik századi képviselőjének tartják, pályája során volt már nagy botrányos és az „agresszív színház” fő propagátora, de hangsúlyozom: most Szegeden nem efféle várható...

— Hogy miért választottuk? A drámakötetben *Vinkó József* dramaturg (egyben fordítónk) talált rá, magát a darabot én választottam. Bevallom: tetszett a pimaszsága. Ráadásul a társulatban szurd dráma egykori fene-

nagyszerűen kioszthatónak bizonyult a hat szerep. (Kovács Zolt, Fodor Zsóka, Markovits Bori, Hollai Kálmán, Dobos Kati és Flórián Antal játszik, a díszleteket *Mira János*, a jelmezeket *Ék Erzsébet* tervezte.) Aki persze azt képzelné, hogy az avantgarde „uszálvára” kerültünk, több okból is téved. Először is maga az avantgarde (ami előcsapatot jelent) hetven éve vitézkedett, mi legföljebb „derriéregarde”, azaz utócsapat lehetnénk. De nem vagyunk, mert nincs előttünk olyan szerző vagy mű, akit vagy amit „egy az egyben” követnénk. Továbbá: a régi és a neoavantgarde egyaránt számos alkotásban a közönség elriasztását tűzte ki célul, mi ezzel szemben a legszelebb értefordítónk) talált rá, magát a darabot én választottam. Bevallom: tetszett a pimaszsága. Ráadásul a társulatban szurd dráma egykori fene-

gyereke. Az orángután megnyitással voltaképpen bohózatot írt. Ha úgy tetszik, akár egy Feydeau-témát interpretált, mai hangszerelésben, a klasszikus bohózat helyzetét juttatva el az abszurdig. A képtelen komédia annyit jelent, ahogy maga a képtelen megvalósuló képtelenség áll előttünk: úgy érezzük, ez tökéletesen megfelel Arrabal alapállásának. Úgy is mondhatnánk, „képtelen képregényre” készülünk — a képregényforma eklatáns stílusjegyeivel...

— Hogy őszinte legyek: én is, alkotótársaim is úgy véljük kétféle színházat szeretünk: a halálosan komolyat és az eszeveszetten bolondot. Akkor érezzük jól magunkat, ha felváltva művelhetjük mindkettőt. Ezúttal a bolond komédia van soron — és reméljük, jó szórakozást tudunk biztosítani vele.

D. L.

Fotópályázat diákoknak

A XII. VIT Nemzeti Előképző Bizottsága és a KISZ Központi Bizottsága Központi iskolai és Szakmunkástanuló Tanácsa fotópályázatot hirdet az Országos Diáknapok '85 rendezvényei sorában a középfokú tanintézetek diákjai számára.

Pályázni lehet országos pályázaton még nem díjazott fekete-fehér papírképpel. A képeket 1985. március 1-ig lehet beküldeni az 508. számú Ipari Szakmunkásképző Intézet címére, Pécs, Pf.: 269, irányítószám: 7601. A pályamunkák nyilvános bírálata a jövő év márciusában lesz. A fotókból rendezett kiállítást 1985. április 4-én nyitják meg, s ekkor lesz az ünnepélyes díjkiosztás is az 508. számú Ipari Szakmunkásképző Intézetben.

A pályázat első helyezettje jutalomdíjat vesz részt a XII. Világifjúsági Találkozóra Moszkvába. A legjobb fotókat beküldők részvételével a jövő év júliusában Szolnokon szakmai táborot szerveznek.

A pályázat részletes szakmai kiírását az iskolai és a területi KISZ-bizottságoknál tekinthetik meg az érdeklődők.

Könyvbarátok tanácskoztak

Céljuk: az olvasás népszerűsítése

Három témát tárgyalt a Somogyi-könyvtárban tegnap, szerdán a Hazafias Népfront Csongrád megyei könyvbarátbizottsága. Horváth Dezső, a bizottság titkára tájékoztatót adott az őszi megyei könyvhetek rendezvényeiről.

Idén Hódmezővásárhelyen október 12-én tartják az őszi könyvhetek ünnepi megnyitóját. (Az országos ünnepséget Dabason ugyanezen a napon rendezik meg.) A népfrentbizottságoknak, az olvasómozgalom gazdáinak legfőbb célkitűzése: legyen az október 28-ig tartó akcióban egy nap a könyv a legkisebb településen is. Természetesen érvényesek a korábbi évek törekvései, gondolkodnak a fiatalokra, irodalmi témájú vetélkedőket szánnak nekik. A szervezők figyelmébe ajánlják, hogy számoljanak az igények mellett a helyi lehetőségekkel. Az olvasásnak — a művelődés klasszikus formájának — propagálása különösen fontos a könyvünnepeken. Kedvcsinálóknak író-olvasó

találkozókat, különböző témájú előadásokat, a diákoknak rendhagyó órákat, könyvtári játékos foglalkozásokat terveznek. Az üzemekben alkalmi vásárokat tartanak. (A műszaki, közgazdasági könyvnapok alkalmából kibocsátott újdonságokkal is az őszi könyvünnepeken találkozhatnak az érdeklődők.)

Értékeltek a szövetkezeti könyvterjesztés megyei helyzetét. Az országos tapasztalatokat nemrégiben összegezte a SZÖVOSZ is. Öröndetes a fejlődés, ami az utóbbi esztendőben tapasztalható, a csongrádiak az ország legeredményesebb működő szövetkezetei közé tartoznak. Ugyanakkor az is tény, hogy a községekben csökken az olvasási kedv. A szövetkezeti könyvterjesztők és a községi könyvtárak összefogásán, hozzájárulásán múlik, visszaver-e rangját a falusi lakosság körében az irodalom.

Baricz Zolt szakszereferens a nyári olvasótáborokat értékelte.

Hallom, hogy...

...A Gázvezeték — önéletrajzi című művet a múlt héten megjelent négyrészes sorozatunk olvasói közül jó páran felhívták Csörög-ügyeleteseinket, s a maguk gondjával-bajával, kérdéseivel, jó és rossz tapasztalataival egészítették ki a cikkekben elmondottakat. Mint a sorozat szerzőjének, nekem is alkalom volt észrevételeket gyűjteni azóta — talán nem hasznatlan ezekből a leginkább közérdekeket közeledni. (Nem számítom most ilyennek a „nálunk mikor lesz...”, a mi utcánk benne van-e a 85-ös címjegyzékben?” — fajtájú kérdéseket. Ezek megválaszolására megvannak a nálam hivatottabbak.)

Beszélgető partnereim többsége egyetértett azzal a gondolattal, hogy legyen egységes a „díjszabás”, ne kerüljön előnyösebb vagy hátrányosabb helyzetbe annak az utcának a közössége, amelynek maximált vagy szabadárral dolgozó kivitelező jutott. Az igazságosság elvét tehát szimpátiának találták a gázhálózat építésében ma vagy holnap érdekelt városiak. Várják a tanács vég-

rehajtó bizottságának döntését. Például Petőfitelek, ahol egy sarokház tulajdonosa furcsa helyzetbe került: ha az egyik utca közössége lép be, jó pár ezer forintot megtakarít, ha a keresztutcába, akkor ok ugyan rosszabbul jár, de a szomszédaira jutó költségek csökkennek az ő részeseivel.

„Ha tudtuk volna, mennyi utánajárás, kilincselés, időpocsékolás, mérgek kísé-ri majd a vezetékipítést, talán sohasem fogunk bele” — így a tanítói kiskertek egyik lakója. Ugyanő azt is szöve teszi, hogy beadott kérvényeikről nem kaptak „elismervényt”, így most hiába bizonyítják: ők már évekkel ezelőtt jelentkeztek. Jelentkezett egy, a beruházói feladatok átvállalására szövetkezett gémmk képviselője, azt panaszolpatikusnak találták a gázhálózat építésében ma vagy holnap érdekelt városiak. Várják a tanács vég-

Szót kért egy kerülő utakat járó dorozsmai közösség képviselője is. Bevallom: őszintén, a módszerrel elvben nem, de érveivel egyet kellett értenem. Olyan új osztású telkekről van szó, amelyekre kivétel nélkül új lakóházak épültek. „Most miért verjük magunkat felesleges költségekbe, egy-két év múlva miért dobjuk ki a hiába megvett olaj-, vagy szeszkályhák, amikor a házat amúgy is gázfűtésre szeretnénk átalakítani? Hát nem az volna a lakók és a város, sőt, az egész gazdaság érdeke, hogy rögtön a gázfűtésre rendezkedhesünk be?”

Az észrevételeket abban a reményben továbbítottuk, hogy segítünk vele az Úgynek. S mert sok még a nyitott kérdés, a bizonytalanság, végül hadd tolmácsoljunk egy javaslatot: talán érdemes volna tájékoztató füzetben közreadni azokat a lényeges információkat, amelyek nélkül jó ideig vaktában tapogatóznak a gázvezeték-építésre szövetkezett lakóközösségek. Elejét vehetnénk a vitáknak, a félreértéseknek.

(— péka —)

Japán híradástechnika

A japán Akai cég legújabb híradástechnikai bemutató kiállítását nyit kedden Budapesten, a Hilton Szállóban.

A japán vállalatok képviselői elmondották, hogy fontosnak tartják a magyar piacot, és tovább kívánják bővíteni együttműködésüket magyar partnereikkel. Már eddig is gyümölcsöző együttműködést alakítottak ki az Elektroimpex és az Elektromodul külkereskedelmi vállalatokkal és a Videotonnal.

Nemcsak késztermékeket, hanem részegységeket is szállítanak Magyarországra, amelyeket helyben szerelnek össze. Ugyanakkor jelentős mennyiségű hangfalat vásárolnak vissza.

A kedden megnyitott kiállításon a legújabb, 1985-ös gyártmányaikat, Hi-Fi és videóberendezéseiket mutatják be, amelyek magyarországi értékesítéséről tárgyalásokat kezdtek a kereskedelem képviselőivel.

zókra. Ellátogatnak magányos emberekhez is, s ha szükséges, rendbe teszik a lakást és környékét, ha nagy a baj, jelzik a tanács illetékesinek, kérve a segítséget.

Az idősek emberek védelme, a velük való törődés állandó közös feladata a fiatalabb nemzedéknek. Októberben azonban különleges figyelemmel és tisztelettel vegyünk körül őket!

Október az idős embereké

A hagyományokat követve a Vöröskereszt Szeged városi vezetősége ez évben is gazdag programot tervez októberre az idős emberek részére. Felkérték aktivistáikat, az ifjú vöröskereszteseiket, a szervezet minden tagját, hogy segítsék a rendezvények sikerét.

A felvilágosító egészségügyi előadások mellett valamennyi lakóterületi alapszervezet teadélutánokon, az

üzemek, intézmények vöröskeresztesei pedig nyugdíjastalálkozókon fogadják, és köszöntik az idős embereket. A betegeket ifjú vöröskereszteseink látogatják. Megszervezik az Alkotó nyugdíjasok című kiállítást is. Nem feledkeznek meg a szociális otthonok és az öregek napközi otthonainak lakóiról sem. Az ifjú vöröskereszteseink szívesen készítenek műsorral, köszöntővel e találko-